

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanlığı
Tarih: 19/02/2026 16:44
Sayı: E-120.07.03-1803264

Sayı : E-54045643-610-23513153

Konu : Soru Önergeleri (7/37091)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA 7/37091
G.K.59

İlgi : 05.12.2025 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1752370 sayılı yazınız.

İlgi'de kayıtlı yazı ekinde alınan, İstanbul Milletvekili Sayın Hasan KARAL'a ait 7/37091 esas nolu yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığımızın cevabi görüşü Ek'te sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

İbrahim YUMAKLI
Bakan

Ek: Cevabi Görüş (7/37091) (3 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: CBA281D4-EC4E-4C37-93C1-781DEE330F1D

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/tarim-ebys>

Üniversiteler Mahallesi Dumlupınar Bulvarı No: 161 06800 Çankaya / ANKARA

Tel: (0312) 287 33 60

www.tarimorman.gov.tr Kep: tarimveormanbakanligi@hs01.kep.tr

KEP Adresi : tarimveormanbakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Nurdan BUĞDAY

Mühendis

Telefon No: (312) 258 85 97

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

**İSTANBUL MİLLETVEKİLİ HASAN KARAL'A AİT 7/37091 ESAS NUMARALI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR CEVAPLAR**

Yıllara göre tarımsal AR-GE yatırımları bütçesinde herhangi bir düşüş bulunmamaktadır.

2020 yılından günümüze kadar tarımsal AR-GE yatırım bütçesi 15 kat artarak 1.432.249.000 TL ye çıkmıştır.

Tarımsal AR-GE desteği (Ar-projeleri ve hayvan gen kaynakları desteği) kapsamında ise 2005-2025 yılları arasında toplam 4,12 milyar TL, reel fiyatlarla 11,8 milyar TL ödeme yapılmıştır.

2025 yılı tarımsal destek bütçesi içerisinde Tarımsal AR-GE programları için ayrılan bütçe %1,1'dir.

2024 yılında 1.100 olan proje sayısı, bahçe bitkileri, bitki sağlığı, hayvansal üretim, su ürünleri, hayvan sağlığı, gıda, tarla bitkileri, toprak ve su kaynakları, tarım ekonomisi, biyolojik çeşitlilik ve genetik kaynaklar, tarımsal mekanizasyon ve bilişim hizmetleri ile iklim değişikliği konularında 2025 yılında 1.385'e ulaşmıştır. Son 10 yıl içerisinde sonuçlanan proje sayısı ise 3.991'dir.

49 araştırma enstitüsü müdürlüğümüz aracılığıyla son 5 yıl içerisinde ülkemizin tamamında 3.497.131.886 TL yatırım ve 2.973.656.182 TL hayvancılık desteği ve 134.545.000 TL AR-GE desteği bütçesi kullanılarak projeler yürütülmüştür.

2020-2025 yılları arasında TÜBİTAK ile toplam 86 adet AR-GE projesi yürütülmüştür. İlaveten Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğümüz (TAGEM) tarafından yürütülen Ar-Ge Destek Programı kapsamında üniversiteler ve TÜBİTAK ile ortaklaşa yürütülen Ar-Ge projeleri sayısı ise 25'tir.

Hayvansal üretimde yerli genetik kaynakların korunması ve verim artışının sağlanması amacıyla yürütülen çalışmalar kapsamında; 2011 yılından bu yana uluslararası bilimsel normlara uygun olarak sürdürülen Halk Elinde Anadolu Mandasının Islahı Ülkesel Projesi, 18 ilde 2.800 yetiştiriciye ait 29.729 baş anaç manda ile devam etmektedir. Proje kapsamında 2020-2024 yılları arasında yetiştiricilere toplam 443.862.675 TL destekleme ödemesi yapılmıştır.

Halk Elinde Yerli Sığır Islahı Projesi kapsamında, 2023 yılı itibarıyla Diyarbakır ve Batman illerinde Güney Anadolu Kırmızısı (GAK), Ankara ilinde ise Yerli Kara sığırlarında ıslah çalışmaları başlatılmıştır. Bu kapsamda 2023-2024 proje yıllarında 399 yetiştirici elinde bulunan 4.763 baş anaç yerli sığır için toplam 43.176.600 TL destekleme ödemesi gerçekleştirilmiştir.

Cumhuriyet tarihinin en kapsamlı ulusal hayvan ıslah AR-GE çalışması olan Halk Elinde Küçükbaş Hayvan Islahı Projesi, 2005 yılında başlamış olup hâlihazırda 52 ilde, 33 ırkta ve 207 alt projede 6.229 yetiştirici ile yürütülmektedir. Proje kapsamında, 2020-2024 döneminde proje gerekliliklerini yerine getiren yetiştiricilere toplam 1.552.019.840 TL destekleme ödemesi yapılmıştır.

Bunun yanında, Evcil Hayvan Genetik Kaynaklarının Korunması ve Sürdürülebilir Kullanımı Entegre Projesi ile yerli hayvan genetik kaynaklarının korunması sağlanmaktadır. 2005 yılından bu yana devam eden proje kapsamında, 29 ilde sığır, koyun, keçi, arı ve ipek böceği türlerine ait 31 ırk/hatta yönelik çalışmalar yürütülmekte; 24.137 baş hayvan, 18.576 arı kolonisi ve 32 kg yaş koza bazında üretim 838 yetiştirici ile sürdürülmektedir. Proje kapsamında 2020-2024 yılları arasında toplam 64.827.922 TL destekleme ödemesi yapılmıştır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Bitkisel üretim ve yerli tohum alanında; ülkemizin yerel tohum genetik kaynaklarının korunması, kaybolmasının önlenmesi ve gelecek nesillere aktarılması amacıyla tüm bölgelerden yerel tohumlar toplanmakta, bu materyaller Bakanlığımıza bağlı Ulusal Gen Bankası (İzmir) ve Türkiye Tohum Gen Bankasında (Ankara) muhafaza altına alınmaktadır. Ayrıca bu genetik kaynaklar TAGEM Araştırma Enstitülerinde ıslah çalışmalarında kullanılmak üzere koruma ve değerlendirme altındadır. Bu kapsamda 2020-2025 döneminde 23 adet yerli sebze çeşidi geliştirilerek tescil edilmiştir.

Kamu, üniversite ve özel sektör iş birliğiyle yürütülen “Kışlık Sebze Yetiştiriciliğinde Hat ve/veya Çeşit Geliştirme” projeleri kapsamında; marul, mor havuç, soğan, brokoli ve kırmızı baş lahana olmak üzere ülkemiz sebze üretiminde önemli paya sahip 5 kışlık sebze türünde, kendi genetik kaynaklarımız kullanılarak verim ve kalite açısından üstün, hastalıklara ve olumsuz iklim koşullarına dayanıklı 50’den fazla çeşit adayı geliştirilmiştir.

Tarla bitkileri alanında ise 2020–2025 döneminde 100 farklı türde toplam 297 yerli ve milli yeni çeşit geliştirilerek üreticilerin kullanımına sunulmuştur.

Su verimliliği alanında, yerli ve milli imkânlarla geliştirilen Sulama Yönetimi ve Bitki Su Tüketimi Sistemi (TAGEM-SuET), ülkemizde dijital sulama yönetimi alanındaki ilk ve en önemli adımlardan biri olmuştur. TAGEM, üniversiteler ve özel sektör iş birliğiyle geliştirilen sistem; akademisyenler, araştırmacılar, mühendisler ve üreticiler için hesaplama ve karar destek aracı olarak hizmet vermekte, sulama randımanının artırılmasına ve su kaynaklarının etkin kullanımına katkı sağlamaktadır. TAGEM-SuET sistemi, “Tarım Cebimde” mobil uygulamasında yer alan “Su” sekmesi üzerinden üreticilerin kullanımına sunulmuş olup uzun yıllar ortalamasına dayalı meteorolojik verilerle en uygun sulama programlarının oluşturulmasına imkân tanımaktadır.

İklim dostu üretim ve iklim değişikliğine uyum kapsamında; Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) iklim senaryoları ve ülkesel iklim projeksiyonları kullanılarak incir, ceviz, fındık, kayısı, limon, muz, pamuk, portakal ve zeytin gibi önemli tarım ürünlerinde iklim değişikliğinin olası etkileri belirlenmiş ve her bir ürün için yeni yetiştiricilik alanlarına ilişkin haritalar üretilmiştir. Ayrıca Bakanlığımızca tarafından 2024 yılında belirlenen, 13+1 stratejik ürün içerisinde yer alan 10 üründe (arpa, çeltik, mısır, sorgum, patates, aspir, kuru fasulye, üzüm, soğan ve pamuk) yeni uygunluk haritalarının hazırlanmasına yönelik çalışmalar başlatılmıştır.

Ulusal İklim Değişikliği Eylem Planı (2024-2030) kapsamında Tarım ve Gıda Arzı başlığı altında; tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan sera gazı emisyonlarının ölçülmesi ve izlenmesi amacıyla Güneydoğu Anadolu, İç Anadolu, Trakya ve Ege bölgelerinde başta patates, soya, yonca, arpa, buğday, mısır, pamuk ve çeltik üretim alanları olmak üzere araştırma çalışmaları yürütülmektedir.

Kurak ve yarı kurak bölgelerde ise suyun etkin kullanımını hedefleyen su hasadı projeleri kapsamında yağmur suyunun yönetimi ve toprakta nemin tutulmasına yönelik uygulamalar geliştirilmiştir. Bu projeler sonucunda yağmur suyunun %85-90 oranında bitki kök bölgesinde tutulması sağlanmış, su hasadı uygulanan alanlarda kuru tarıma kıyasla 3-4 kat verim artışı elde edilmiştir.

2020-2025 yıllarını kapsayan dönemde meyve sebze ve tarla ürün gruplarında 119 türde 984 yerli kökenli tohumluk tescili gerçekleştirilmiştir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğümüz (TİGEM) tarafından 2020-2024 yılları arasında AR-GE için ayrılan toplam bütçe 13.424.838 TL'dir.

2020-2025 döneminde TİGEM ile TAGEM iş birliğinde “Yerel Tohum Projesi” yürütülmektedir. Proje kapsamında tanımlanıp tescil edilen yerel tohum çeşitlerinden 2025 yılında Tarım Kredi Marketlerde 101.239 adet paket satışa sunulmuştur. 2026 yılında satışa sunulacak tohumlara ilişkin üretim ve paketleme çalışmaları devam etmektedir.

Ayrıca, TİGEM'e bağlı Gözlü ve Ulaş Tarım İşletmelerinde Akkaraman ırkı koyun yetiştiriciliği yapılmakta olup Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi iş birliğiyle “Akkaraman Irkının Saf Yetiştirme ve Melezleme ile Islahı Projesi” kapsamında süt, döl, büyüme ve et verimi özelliklerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar sürdürülmektedir.